

DANIEL KEHLMANN

BEN VE
KAMINSKI



ROMAN



ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
CEMAL ENER



Daniel Kehlmann
BEN VE
KAMINSKI

Can Yayınları: 1677
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 680

Ich und Kaminski, Daniel Kehlmann
© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 2003
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006
Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti.
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Ekim 2007

Yayına Hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Eko Matbaası

ISBN 978-975-07-0862-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Daniel Kehlmann
BEN VE
KAMINSKI

ROMAN

Almanca aslından çeviren
CEMAL ENER

CAN YAYINLARI

Daniel Kehlmann, 1975'te M¼nih'te doğdu. Felsefe ve edebiyat bilimi ¼ęrenimi g¼rd¼kten sonra, Kant'ın ‐y¼ce‐ kavramı ¼zerine doktora yaptı. Yazıları ve denemeleri *Der Spiegel*, *Guardian*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* gibi pek ¼ok dergi ve gazetede yayımlandı. ¼yk¼, roman, deneme ve eleştiri alanlarında ¼r¼n veren Kehlmann'ın yapıtları bug¼ne kadar pek ¼ok ¼d¼le değer g¼r¼ld¼. Yazar, 2001'den bu yana Almanya'daki ¼eřitli ¼niversitelerde konuk ¼ęretim ¼yesi olarak ders veriyor. Mainz Bilimler ve Edebiyat Akademisi ¼yesi olan Kehlmann, Viyana ve Berlin'de yaşıyor.

Cemal Ener, 1959 yılında Adana'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni bitirdikten sonra Viyana ¼niversitesi'nde Felsefe ve İletifim Bilimleri ¼ęrenimi g¼rd¼. Halen serbest ¼evirmen ve edit¼r olarak ¼alıřmaktadır.

Helena için

Ben gerçekten de eşsiz bir varlığım. Her yerde iyi karşılanmıyor muyum? En önemli beyinler bana çok ayrıcalıklı bir ilgi göstermiyorlar mı? Daima öne çıkan soylu bir ruhum, bilgi konusunda belirli bir ölçüm, pek çok fikrim, özgün bir espri anlayışım ve aynı ölçüde özel bir ifade tarzım var; bunlara ek olarak, öyle sanıyorum ki, takdire şayan bir insan sarrafıyım aynı zamanda.

James Boswell: *Journal*, 29 Aralık 1764

I

Kondüktör kompartıman kapısına vurduğunda uyandım. Saat altıyı henüz geçmişti, yarım saat içinde son durağa varmış olacaktık. Duymuş muydum? Evet, diye mırıldandım. Güçlkle doğruldum. Üç koltuğun üzerine enlemesine uzanmıştım, kompartımanda yalnızdım, sırtım ağrıyordu, ensem tutulmuştu. Rüyalarıma yol gürültüleri, koridordaki insan sesleri ve birtakım peronlarda yapılan anonslar karışmıştı inatla; rahatsız rüyalardan defalarca korkuyla uyanmıştım; bir kere birisi öksürerek kapıyı açmıştı dışarıdan, ben de kapıyı yeniden kapatmak için yerimden kalkmak zorunda kalmıştım. Gözlerimi ovuşturdum ve pencereden dışarıya baktım: Yağmur yağıyordu. Ayakkabılarımı giydim, eski tıraş makinemi bavuldan çıkardım ve esneyerek dışarıya çıktım.

Tren tuvaletindeki aynadan soluk bir yüz bakıyordu bana, saçları dağılmış, yanağına koltuk minderinin izi çıkmıştı. Tıraş makinesini prize taktım, çalışmadı. Kapıyı açtım, kondüktörü vagonun öteki ucunda gördüm ve seslenerek yardıma ihtiyacım olduğunu söyledim.

Geldi ve sırtarak bana baktı. Tıraş makinesi, dedim, çalışmıyor, besbelli cereyan yok burada. Tabii ki var, diye karşılık verdi. Yok, dedim. Var, dedi. Yok!

Omuzlarını silkti, o halde belki de kablolarda bir sorun vardı, her halükârda yapabileceği bir şey yoktu zaten. Ama, dedim, bu bir kondüktörden beklenebilecek en basit görevdir! Kondüktör değil, dedi, vagon danışmanı. Umurumda bile değil, dedim. Ne demek istediğimi sordu. Bu gereksiz mesleğe ne ad verildiği, dedim, umurumda değil. Kendisine hakaret etmeme göz yummayacağını söyledi; dikkatli olmazsam, çenemi dağıtırdı. Bunu deneyebileceğini söyledim, zaten şikâyet edecektim kendisini, ismini söylemesini istedim. Buna hiç niyeti olmadığını söyledi, üstelik pis kokuyordum ve kafam da kelleşiyordu. Sonra sırtını döndü ve küfürler savurarak uzaklaştı.

Tuvaletin kapısını kapadım ve kaygıyla aynaya baktım. Kellik filan yoktu tabii ki; bu maymun suratlıının bu fikre nereden vardığını anlamak imkânsızdı. Yüzümü yıkadım, kompartımana döndüm ve ceketimi giydim. Dışarıda giderek daha fazla demiryolu hattı, daha çok elektrik direği ve kablosu sıralanıyordu, tren yavaşladı, nihayet peron da görüldü: reklam panoları, telefon kulübeleri, bagaj arabalarını iten insanlar. Tren yavaşladı ve durdu. Koridor boyunca itişerek kapıya yöneldim. Adamın teki bana çarptı, onu kenara ittim. Kondüktör peronda duruyordu, bavulumu aşağıya uzattım. Bavulu aldı, bana baktı, gülümsedi ve onu bir çuval gibi asfaltın üzerine bıraktı. “Özür dilerim!” dedi sırtarak. Trenden indim, bavulu aldım ve oradan uzaklaştım.

Üniformalı bir adama aktarma yapacağım treni sordum. Bana uzun uzun baktı, buruşuk bir kitapçık çıkardı, işaretparmağını düşünceli bir tavırla dilinin üzerinde tıklattı ve sayfaları çevirmeye başladı.

“Bilgisayarınız yok mu?”

Soran bir ifadeyle baktı bana.

“Önemli değil,” dedim, “siz devam edin.”

Sayfaları çevirdi, iç geçirdi, sayfa çevirmeye devam

etti. “İCE, saat altı otuz beşte, peron sekiz. Daha sonraki aktarmanız...”

Hızla yürüdüm, onun gevezeliklerine ayıracak vaktim yoktu. Yürümekte zorlanıyordum, bu saatte uyanık olmaya alışkın değildim. Trenim sekizinci peronda duruyordu, bindim, vagona girdim, şişko bir hanımı kenara ittim, pencere kenarında kalmış son boş yere yöneldim ve kendimi koltuğa bıraktım. Birkaç dakika sonra hareket ettik.

Karşımda kravat takmış kemikli bir bey oturuyordu. Başıyla selamladım onu, selamıma karşılık verdi ve bakışlarını başka bir yöne çevirdi. Bavulu açtım, not defterini çıkardım ve aramızdaki küçük, dar masaya koydum. Adamın kitabını yere düşürüyordum neredeyse, ama son anda yakalamayı başardı. Acele etmem gerekiyordu, makale üç gün önce bitmiş olmalıydı.

Böylelikle Hans Bahring, diye yazdım, önemli, hayır, önde gelen, bu hiç olmazdı. Düşündüm, ... tarihsel şahsiyetlerin hayatlarına yönelttiği bakışıyla, hayır, zayıf araştırmalara dayanan bakışıyla bizi ölesiye sıkıran pek çok denemesine, hayır! ... sayısız denemelerine şimdi bir yenisini daha eklemiş. Sanatçı, hayır, Ressam Georges Braque'in yeni yayınlanan biyografisini başarısız olarak nitelendirmek, böyle bir kitabı hak etmediği ölçüde onurlandırmak olur, ki... Kurşunkalemi dudaklarımın arasına soktum. Şimdi oturaklı bir şeyin gelmesi gerekiyordu. Bahring'in suratını, bu makaleyi okurken canlandırdım gözümde, yine de aklıma bir şey gelmedi. Bu iş beklediğimden daha az zevk veriyordu bana.

Belki de yalnızca yorgundum. Çenemi ovuşturduğum, uzamış kıllar rahatsızlık veriyordu, mutlaka tıraş olmalıydım. Yağmur yağmaya başladı. Damlalar cama çarpıyor, yolun aksi yönünde uzayıp gidiyorlardı. Gözlerimi kırpıştırdım, yağmur şiddetlendi, damlalar, cama çarpıp dağılırken, çeşitli yüzler, gözler, ağızlar

oluşturuyor gibiydi, gözlerimi kapadım, uykuya dalmışım: Birkaç saniye boyunca nerede olduğumu bilemedim, sanki geniş, boş bir mekânda salınıyormuşum gibi hissediyordum. Gözlerimi açtım: Camın üzerinde ince bir su tabakası oluşmuştu, ağaçlar yağmurun şiddeti altında eğilmişti. Defteri kapattım ve cebime soktum. Karşımdaki adamın hangi kitabı okuduğunu fark ettim: Hans Bahring'in yazdığı *Picasso'nun Son Yılları*. Hoşuma gitmedi bu. Sanki benimle alay ediliyormuş gibi geldi bana.

“Berbat bir hava!” dedim.

Adam bir an için başını kaldırdı.

“Pek matah değil, değil mi?” Bahring'in uyduruk eserini gösterdim.

“Ben ilginç buluyorum!” dedi.

“Bu konunun uzmanı olmadığınız için.”

“Herhalde ondandır,” dedi ve sayfayı çevirdi.

Başımı koltuğun başlığına yasladım, trende geçirdiğim gece yüzünden sırtım hâlâ ağrıyordu. Sigara paketimi çıkardım. Yağmur giderek zayıflamıştı, pusun içinden dağlar belirmeye başlamıştı bile. Dudaklarımla paketten bir sigara çektim. Çakmağı çaktığımda, Kaminski'nin *Ateş ve Aynalı Ölüdoğa'sı* geldi aklıma: içinden sivri bir alevin, sanki tuvali terk etmek istercesine fışkırdığı, açık renk tonlarının titreşen bir karışımı. Hangi yıldandı? Bilmiyordum. Daha iyi hazırlanmalıydım.

“Bu sigara içilmeyen bir vagon.”

“Ne?”

Adam başını kaldırmadan camdaki işareti gösterdi.

“Sadece birkaç nefes!”

“Bu sigara içilmeyen bir vagon,” diye tekrarladı.

Sigarayı yere fırlattım ve ayağımla ezdim, öfkeyle dişlerimi sıktım. Peki öyle olsun, onunla artık konuşmayacaktım, bunu kendisi istemişti. Kamenew'in *Kaminski'ye Dair Notlar*'ını çıkardım; can sıkıcı bir

dipnot yığınıyla dolu, kötü baskılı bir cep kitabıydı. Yağmur yağmıyordu artık, bulutlardaki yarıklardan mavi gökyüzü görünüyordu. Hâlâ çok yorgundum. Ama artık uyumamalıyım, birazdan trenden inecektim.

Kısa bir süre sonra bir tren garının büyük salonunda ağır adımlarla donarak yürüyordum, dudaklarımın arasında bir sigara, elimde dumanı tüten bir bardak kahve. Tuvalette tıraş makinesini prize taktım, çalışmadı. Demek burada da cereyan yoktu. Bir kitapçının önünde cep kitaplarının sergilendiği bir döner tezgâh duruyordu: Bahring'in *Rembrandt*'ı, Bahring'in *Picasso*'su ve tabii ki vitrinde de *Georges Braque veya Kübün Keşfi*'nin ciltli baskısından oluşan bir yığın. Bir parfümeriden iki adet tek kullanımlık jilet ve bir tüp tıraş köpüğü aldım. Yerel tren neredeyse boştu, koltuğun yumuşak minderine gömüldüm ve hemen gözlerimi kapadım.

Uyandığımda karşımda kızıl saçlı, dolgun dudaklı ve uzun, zarif elleri olan genç bir kadın oturuyordu. Ona baktım, beni fark etmiyormuş gibi yaptı. Bekledim. Bakışları benimkilerle kesiştiğinde gülümsedim. Pencereden dışarı baktı. Ama ardından telaşlı bir tavırla saçlarını eliyle geriye attı, sinirli olduğunu tamamen gizleyemiyordu. Ona baktım ve gülümsedim. Birkaç dakika sonra ayağa kalktı, çantasını aldı ve vagonu terk etti.

Salak yaratık, diye düşündüm. Bir olasılıkla şimdi yemek vagonunda bekliyordu, ama umurumda bile değildi, kalkmaya hiç hevesim yoktu. Hava boğucu olmuştu: Buhardan bir peçe dağları bir yakın, bir uzak gösteriyordu, kayalık yamaçlarda saçak saçak olmuş bulutlar salınıyordu, köyler uçarcasına akıp geçiyordu, kiliseler, mezarlıklar, fabrikalar, bir motosiklet bir tarla yolu boyunca ağır aksak ilerliyordu. Sonra yeniden çayırlar, ormanlar, çayırlar, göğüslük takmış adamlar

bir caddeyi buharı tüten katranla kaplıyorlardı. Tren durdu, indim.

Tek bir peron, yuvarlak bir çatı çıkması, pencerele-ri kepenkli, küçük bir bina, bıyıklı bir istasyon görevlisi. Trenimi sordum, bir şeyler söyledi, ama şivesini anlamadım. Yeniden sordum, bir kez daha denedi, çaresizlik içinde birbirimize baktık. Bunun üzerine beni trenlerin kalkış saatlerini gösteren duvar panosunun önüne götürdü. Tabii ki trenimi ucu ucuna kaçırmıştım ve bir sonraki tren ancak bir saat sonra kalkacaktı.

Gar lokantasındaki tek müşteri bendim. Oraya, yukarıya mı? Eh, bayağı bir yoldur, dedi işletmeci kadın. Orada tatil mi geçirmek istiyordum?

Aksine, dedim. Manuel Kaminski'ye gidiyordum.

Bu en uygun mevsim değil, dedi, ama birkaç güzel gün geçirebilirdim. Bunu garanti edebiliyordu.

Manuel Kaminski'ye, diye tekrarladım. Manuel Kaminski!

Tanımadığımı söyledi, bu bölgeden değildi.

Kaminski'nin yirmi beş yıldan beri burada yaşadığını söyledim.

Yani buralı değil, dedi, bunu tahmin etmişti. Mutfak kapısı açıldı, şişko bir adam yağdan parlayan bir çorbayı önüme koydu. Çorbaya kararsız bir tavırla baktım, bir parça içtim ve işletmeci kadına, burayı ne kadar güzel bulduğumu söyledim. Gururla gülümsedi. Bölgeyi, tabiatı, hatta burayı, bu garı bile. Her şeyden uzakta, basit insanların arasında.

Ne demek istediğimi sordu.

Entelektüellerin arasında değilim, diye açıkladım, üniversite diploması almış yapay gösteriş meraklılarının. Hayvanlarına, tarlalarına, dağlara hâlâ yakın olan insanların arasındayım. Erken yatan, erken kalkan insanların. Düşünmeyen, yaşayan insanların!

Alnını kırıştıtarak bana baktı ve dışarıya çıktı;

paramı sayıp masaya bıraktım. Tertemiz tuvalette tıraş oldum: Bu konuda hiçbir zaman becerikli olamamıştım, köpük kana karıştı ve köpüğü yıkadığımda, ansızın kıpkırmızı ve çıplak görünen yüzümde koyu izler belirdi. Kellik mi? Bu fikre nereden vardığını anlamak imkânsızdı! Başımı salladım, aynadaki suretim de aynısını yaptı.

Tren ufacıktı. Küçük bir lokomotifin arkasında, yalnızca iki vagon, tahta sıralar; bagaj koyacak raf yok. Kaba mintanlar giymiş iki adam, yaşlı bir kadın. Kadın bana baktı, anlaşılmaz bir şeyler söyledi, adamlar gülüştüler, hareket ettik.

Yol dik bir yokuştu. Basınç beni ahşaba yapıştıyordu, tren bir virajı alırken bavulum devrildi, adamlardan biri güldü, ona öfkeli bir bakış fırlattım. Bir viraj daha. Ve bir daha. Başım dönmeye başlamıştı. Hemen yanımızda uçurum başlıyordu: garip dikenler ve pençelerini toprağa geçirmiş iğne yapraklı ağaçlarla dolu, ot bürümüş sarp bir yamaç. Bir tünelden geçtik, uçurum sağ yanımıza sıçradı ve bir tünel daha, uçurum yeniden solumuzdaydı. İnek pisliği kokuyordu. Bir basınç hissiyle birlikte kulaklarım tıkanı, yutkundum ve geçti, ama birkaç dakika sonra yeniden geldi ve bu kez yerleşti. Etrafta artık ağaç kalmamıştı, yalnızca çitlerle çevrilmiş otlaklar ve yamacın öte yanındaki dağların silüetleri. Bir viraj daha, tren durdu, bavulum son kez devrildi.

Trenden indim, bir sigara yaktım. Bulantı hissi hafifledi. İstasyonun arkasında köy yolu vardı, onun sonunda da ahşap kapısı çürümüş ve pencere kepenkleri açık, iki katlı bir bina: *Güzel Manzara Pansiyonu, Kahvaltı, Nezih Mutfak*. Bir pencerenin ardından bulaşık bir geyik kafası bana bakıyordu. Yapılacak bir şey yoktu, burada yer ayırtmıştım, diğerleri çok pahalıydı.

Resepsiyonda, saçları kabartılmış, iri bir kadın duruyordu. Tane tane konuşuyor ve çaba gösteriyordu, yine de söylediklerini anlamak için dikkatimi vermem

gerekti. Uzun tüylü bir köpek yerleri kokluyordu. “Bavulumu odama getirin,” dedim, “ayrıca ikinci bir yastık, battaniye ve kâğıt da istiyorum! Bol kâğıt. Kaminski’ye nasıl gidebilirim?”

Şişmiş iki elini resepsiyon masasının üzerine koydu ve bana baktı. Köpek bir şey bulmuş ve gürültüyle yemeye başlamıştı.

“Beni bekliyor,” dedim. “Ben turist değilim. Kaminski’nin biyografisini yazıyorum.”

Kadın düşünür gibiydi. Köpek, burnunu pabucuma dayadı. Onu tekmeleme isteğine direndim.

“Binanın arkasından,” dedi kadın, “yokuştan yukarıya. Yarım saatlik bir yol, kuleli bina. Hugo!”

Bunun köpeğe söylenmiş olduğunu kavramam bir an sürdü. “Herhalde onu soran çok insan oluyordur.”

“Kimler?”

“Bilmem. Tatilciler. Hayranları. Birileri işte.”

Omuzlarını silkti.

“Bu adamın kim olduğunu biliyor musunuz siz?”

Kadın sustu. Hugo hırıldadı ve ağzından bir şey düşürdü; bakmamaya çalıştım. Bir traktör, motorunun patirtisiyle pencerenin önünden geçti. Teşekkür ettim ve dışarıya çıktım.

Yol yarım daire şeklindeki ana meydanın arkasından başlıyor, iki dönemeçle çatıların üzerine yükseliyor ve kahverengiye çalan çakıl tarlasının ortasından uzuyordu. Derin bir nefes aldım ve yola koyuldum.

Beklediğimden daha beterd. Henüz birkaç adım atmıştım ki, gömleğim bedenime yapıştı. Çayrıklardan ılık bir buhar yükseliyordu, güneş yanıyor, alnımdan terler boşalıyordu. Nefes nefese durakladığımda, ancak iki dönemeci geride bırakmıştım.

Ceketimi çıkardım ve omzuma koydum. Ceket yere düştü; kollarını belimde düğümlemeyi denedim, ter gözlerime giriyordu, kuruladım. İki dönemeci daha geride bıraktım, ardından dinlenmem gerekti.



DANIEL KEHLMANN

BEN VE KAMINSKI



ROMAN



Ben ve Kaminski, sanat çevrelerinden uzaklaşmış bir ressamın yaşamöyküsünü yazarak üne kavuşmayı hayal eden bir gazetecinin yalanlar ve gerçekler üstüne kurulu dünyasına odaklanıyor.

Fırsat düşkünü gazeteci Sebastian Zöllner'in ressam Manuel Kaminski'yle ilişkisi, tuhaf bir çekim gücü yaratıyor: Kaminski, sanki gerçek bir karaktermişçesine, sanki Picasso ve Matisse tarafından gerçekten keşfedilmişçesine insanı kendine bağlıyor. Zöllner ise bencil duygularıyla itici bir karakter gibi görünse de, olanca gerçekliği ve düşkünlükleriyle ete kemiğe bürünüyor. Zöllner'in entrika üstüne entrika çevirerek Kaminski'yle birlikte çıkmayı başardığı yolculuk, *Ben ve Kaminski*'yi bir yol romanına dönüştürüyor.

Almanca edebiyatın yönünü değiştiren en önemli çağdaş yazar olarak nitelenen **Daniel Kehlmann**, sanat ve medya arasındaki ilişkilerde ahlak konusunu alaya alırken, şaşırtılarla dolu, ironik yaklaşımıyla okuru kendi kendinden kuşkuya düşürüyor, kendisiyle yüzleştiriyor.

KAPAK RESMİ: KAZİMİR MALEVIÇ

ISBN 978-975-07-0862-6



9 789750 708626

<http://www.canyayinlari.com>